

Opera suspicionată (OS)
Suspicious workOpera autentică (OA)
Authentic work

OS	PONTA, V. Curtea Penală Internațională, Teză de doctorat, Universitatea București, 2003.
OA	DUCULESCU, V. Cuvânt înainte (la D. Diaconu, Curtea Penală Internațională. Istorie și realitate. București: All Beck. 1999).

Incidența minimă a suspiciunii / Minimum incidence of suspicion

p.26:23 - p.27:16	Cuvânt înainte p.VIII:3 – Cuvânt înainte p.VIII:30
p.78:7 - p.78:9	Cuvânt înainte p.XIII:36 – Cuvânt înainte p.XIII:38
p.78:10 – p.79:3	Cuvânt înainte p.XIV:5 – Cuvânt înainte p.XIV:31
p.82:14 – p.82:19	Cuvânt înainte p.XIII:38 – Cuvânt înainte p.XIV:4
p.82;20 - p.83:2	Cuvânt înainte p.XV:11 – Cuvânt înainte p.XV:26

Fișa întocmită pentru includerea suspiciunii în Indexul Operelor Plagiate în România de la www.plagiate.ro

Documente care se referă la faptele probate:

„...In concluzie, lectura atentă a celor 432 de pagini permite observarea în numeroase ocazii a unor pasaje frecvente și abundente, împrumutate de la alți autori, fără nici o trimitere la original. Ghilimelele, care sunt de rigoare în cadrul citatelor, și indicarea sursei citatului, sunt în general absente din teza supusă expertizei. Ținând cont de frecvența acestor «împrumuturi», se poate ajunge la concluzia că o parte substanțială din teza prezentată și susținută de domnul Victor Ponta nu îi aparține, căci autorul ei și-a însușit într-o manieră necinstită afirmații care nu îi aparțin, ceea ce constituie, conform definiției general admise, plagiat, faptă care se pedepsește în cea mai mare parte a legislațiilor.

Două observații complementare pot fi aduse:

- Teza domnului Victor Ponta comportă și numeroase citate corect realizate prin utilizarea ghilimelelor și a literelor italice, însă nici un citat nu oferă indicații asupra textului din care este extras, ori un autor trebuie să furnizeze referințe precise asupra textelor citate, așa cum rezultă din toate principiile unanim admise în cadrul comunității academice la nivel internațional.

- Faptul că unele articole sau cărți plagiare de Domnul Victor Ponta figurează în „bibliografia selectivă” nu poate conduce la concluzia că astfel ar fi fost respectate aceste principii, general în această materie.

Prin urmare, lectura tezei domnului Victor Ponta supusă expertizei noastre a făcut să apară, de o manieră clară și indiscutabilă, numeroase încălcări ale eticii universitare, constituind un plagiat vădit...”¹

„...Comisia de Etică, întrunită regulamentar în ședință în data de 18 iulie 2012, pentru a examina autosesizarea privind suspiciunea de încălcare a eticii, integrității și buneii conduite în activitatea de cercetare în cazul tezei de doctorat „Curtea Penală Internațională”, susținută în 2003 la facultatea de Drept a Universității din București, autor Victor Ponta, își

¹ CONSTANTINESCO, V., GHICA-LEMARCHAND, C., TĂNĂȘESCU, S. (Comisie de expertiză). Raport cu privire la teza de doctorat intitulată „Curtea Penală Internațională”, autor: Victor Ponta. Redactat pentru Universitatea București, 5 septembrie 2012.

exprimă următorul punct de vedere:

Teza de doctorat „Curtea Penală Internațională”, susținută în 2003 la Facultatea de Drept a Universității din București de către domnul Victor Ponta, încalcă principiile eticii, integrității și buneii conduite în activitatea de cercetare, definite conform următoarelor acte normative:

- Legea 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, art.8, 13, 33, 35;
- Carta Universității din București, art.5 alin 2, art.21 lit.h și art.40 lit.e și g (prevederi similare regăsindu-se și la art.5 alin 2, art.38 lit.h, art.41 lit.i și k din Carta Universității din București în vigoare în anul 2003);
- Codul de etică al Universității din București, art.8 și 9, precum și art.9 din Codul de etică al Universității din București în vigoare în anul 2003...²

„... Consiliul Național de Etică a Cercetării Științifice, Dezvoltării Tehnologice și Inovării (CNECSDTI) a primit și înregistrat sesizările nr. 811/21.06.2012 și nr. 838 / 02.07.2012, referitoare la o presupusă abatere de la normele de bună conduită în activitatea de cercetare științifică (plagiat), în cadrul tezei de doctorat a domnului Victor Ponta, cu titlul "Curtea Penală Internațională", susținută în anul 2003.

... Având în vedere faptul că domnul Victor Ponta avea funcția de prim-ministru al Guvernului României, funcție de demnitate publică, - conform OG 32/1998 aprobată prin Legea 360 din 2001 atât la data sesizării nr. 811/21.06.2012, cât și la data sesizării nr. 838 / 02.07.2012, CNECSDTI constată ea este singura structură competentă legal, în conformitate cu prevederile alin. (3) al art. 42) din OG 28/2011 privind modificarea și completarea Legii 206 din 2004...

...In procesul de verificare și analiză, membrii CNECSDTI au stabilit prin consens faptul că este necesar să se apeleze la experți în domeniul științelor juridice, conform art. 8 alin. (3) din Legea 206 din 2004, cu scopul de a elabora un raport cu privire la sesizările de mai sus.

...In Raport, la capitolul "Constatări", experții prezintă următoarele:

- Teza de doctorat elaborată de domnul Victor Ponta și susținută public în anul 2003 respectă cerințele academice din acea perioadă și este comparabilă din punctul de vedere al acestor cerințe, cu alte teze de doctorat susținute în aceeași perioadă.
- Teza de doctorat are un titlu clar, dezvoltat corespunzător pe parcursul lucrării.
- Tema tezei de doctorat este în domeniul de preocupare al doctorandului și al conducătorului de doctorat.
- Autorul tezei de doctorat a efectuat activitățile cuprinse în planul individual de pregătire conform reglementărilor în vigoare în acea perioadă (3 examene și 3 referate, toate apreciate cu calificativul foarte bine).
- Teza de doctorat este clar structurată și are un plan de cercetare coerent.
- Metodologia de cercetare este în concordanță cu normele și practicile din domeniul științelor juridice de la acea dată;
- Cercetarea, așa cum rezultă din referatele membrilor din comisia de susținere, prezintă elemente de noutate și cuprinde analize pertinente;
- Bibliografia utilizată de autor este menționată la sfârșitul lucrării.
- Nu se poate aprecia că doctorandul Victor Ponta și-ar fi însușit paternitatea unor idei, concepte, modele care nu îi aparțineau și le-ar fi prezentat drept contribuții personale sau originale.
- Teza de doctorat a fost susținută în Catedra de Drept Public din cadrul Facultății de Drept a Universității București în data 01.04.2003, în Prezența unor profesori remarcabili: Prof. Dr.

² Universitatea București. Punctul de vedere al comisiei de etică a Universității din București privind autosesizarea în cazul tezei de doctorat „Curtea Penală Internațională”, susținută de domnul Victor Ponta în 2003 la Facultatea de Drept a Universității din București. 18 iulie 2012.

Ioan Muraru, Prof. Dr. Nicolae Popa, Prof. Dr. Emil Molcuț, Prof. Dr. Antonie Iorgovan, Prof. Dr. Dan Drosu Saguna și alți specialiști de renume care au apreciat valoarea lucrării.

- în urma analizelor efectuate s-a constatat că procedurile în urma cărora domnul Victor Ponta a obținut titlul de doctor în științe juridice au fost în acord cu legislația în vigoare în anul 2003 și nu se poate susține calificarea de plagiat;

.....

....Concluzie

In urma analizării sesizărilor nr. 811/21.06.2012 si nr. 838/02.07.2012, CNECSDTI apreciază că - în raport de perioada elaborării și susținerii lucrării de doctorat a domnului Victor Ponta și anume între anii 1999 - 2003 examinarea trebuie făcută în conformitate cu prevederile HG nr. 37/1999 privind organizarea și desfășurarea doctoratului, emisă în temeiul art. 73 alin.(8) din Legea învățământului nr. 84/1995, republicată, cu modificările și completările ulterioare, în care la art. 22 se precizează faptul că: "Teza de doctorat trebuie să conțină elemente de originalitate specifice domeniului abordat, precum și modalități de validare științifică a acestora sau de recunoaștere valorică în domeniul artelor".

CNECSDTI ia act de îndeplinirea tuturor procedurilor legale în vigoare la data susținerii tezei de doctorat de către domnul Victor Ponta.

CNECSDTI reține faptul că referințele bibliografice au fost menționate preponderent la sfârșitul lucrării.

Prin urmare, **CNECSDTI** își asumă concluziile experților din domeniul juridic în ceea ce privește respectarea planului de pregătire prin doctorat, teza prin conținut și elementele de contribuție proprie justifică acordarea titlului de doctor.

CNECSDTI apreciază că titlul de doctor în Științe Juridice, domeniul Drept, a fost obținut de domnul Victor Ponta în concordanță cu legislația în vigoare în anul 2003 și calificarea de plagiat în cadrul tezei de doctorat cu titlul "Curtea Penală Internațională" nu se poate susține....³

³ Consiliul Național de Etică a Cercetării Științifice, Dezvoltării Tehnologice și Inovării. Hotărârea nr.879/18 iulie 2012. Disponibil la: <http://cne.ancs.ro/wp-content/uploads/2012/03/Hotarearea-878-Raport-final-879.pdf>.

UNIVERSITATEA DIN BUCUREȘTI
FACULTATEA DE DREPT

TEZĂ DE DOCTORAT

CURTEA PENALĂ INTERNAȚIONALĂ

CONDUCĂTOR ȘTIINȚIFIC:
Prof. univ. dr. ADRIAN NĂSTASE

DOCTORAND:
Lect. Univ. VICTOR PONTA

București
2003

Motto

*“Omenirea nu mai poate accepta paradoxul ca
responsabilitatea penală să fie cu atât mai slabă, cu cât autorul
crimei este mai puternic, iar crimele sale sunt mai grave.”*

Robert Jackson,

Procuror al Tribunalului de la Nurenberg

PREFAȚĂ

Ideea de justiție penală internațională este relativ recentă, în special raportată la ansamblul Dreptului Internațional Public. Omenirea a cunoscut din totdeauna masacre, atrocități, crime în masă, cruzimi inimaginabile, fără ca societatea să găsească instrumentele juridice de pedepsire a celor vinovați de asemenea fapte și fără ca mentalitatea universală să imagineze măcar posibilitatea sancționării conducătorilor politici care inițiau și organizau în realitate respectivele crime. Învingătorii aveau întotdeauna posibilitatea de a-și justifica acțiunile, iar pentru pedepsirea învinșilor rareori s-a considerat necesară invocarea pretextului unui act de justiție, dreptul forței superioare fiind mai mult decât suficient.

Este evident că o justiție cu caracter internațional a fost și este în continuare considerată ca afectând una din principalele instituții ale Dreptului Internațional – suveranitatea națională, iar din acest considerent statele au dat dovadă de o reticență manifestă la orice știrbire a respectivului atribut. Mai mult, sunt incontestabile reverberațiile și influențele unei justiții internaționale pe planul politic și social intern, ca și abordările diferite ale aceluiași tip de fapte, abordări dictate de interesele diferite ale fiecărei țări, ideologii, sau mentalități colective. Cel mai elocvent exemplu poate fi vestita afirmație a dictatorului sovietic I.V. Stalin care spunea : „*să ucizi un om înseamnă crimă, să ucizi un milion înseamnă politică*”.

Secolul XX a cunoscut, din păcate, o amplificare fără precedent a acelor crime care prin modul de săvârșire, gravitate și impact social afectează întreaga umanitate. Dreptul Internațional nu putea rămâne inert la acest fenomen și, chiar dacă în mod timid, șovăielnic, incoerent și deseori contradictoriu, a căutat și realizat primele instrumente juridice de pedepsire a celor vinovați de asemenea crime. Tocmai acest drum, de la impunitate totală la o justiție internațională, fie ea imperfectă, contestabilă și cu o eficiență cel puțin relativă, este descris în studiul de față, un demers util și care poate atrage atenția celor interesați în descoperirea și aprofundarea acestui nou domeniu.

Cu un pronunțat caracter istoric și cuprinzând un demers aflat la confluența dintre Dreptul Internațional Public și Dreptul Penal, lucrarea abordează cu luciditate și toate neîmplinirile societății internaționale, ale lumii civilizate, în impunerea dreptului și a echității, succesele timide obținute, dar și perspectivele deschise prin activitatea Tribunalului Ad-hoc și mai ales prin adoptarea, în 1998 la Roma, a Statutului Curții Penale Internaționale – instanță penală independentă și având caracter permanent. Prezentarea în anexă a modului de organizare și funcționare a Tribunalului de la Nurenberg și a celui pentru Fosta Iugoslavie reprezintă de asemenea o ocazie de reflexie a evoluției instituționale în domeniu, de interes nu numai pentru juriști.

În mod indubitabil acești primi pași făcuți pentru instaurarea forței dreptului, sau „sfârșitul impunității pentru cei puternici”, trebuie urmați la nivelul Dreptului Internațional de noi acțiuni hotărâte, indiferent de interesele de moment sau de grup, în scopul protejării ideilor fundamentale de umanitate și dreptate. În acest concert mondial România va trebui să-și confirme opțiunea indubitabilă spre valorile lumii civilizate, valori ce nu pot coexista cu genocidul sau alte crime internaționale, și să-și ocupe locul în rândul statelor ce promovează această concepție avansată și care pun umanitatea pe primul plan.

Ținând cont de imperfecțiunile inerente începutului de drum pe care tânărul autor a pornit cu pasiune și curaj, consider că această lucrare poate fi un prim pas în cunoașterea fenomenului justiției penale internaționale și crearea unei concepții științifice a juriștilor români în acest domeniu.

Profesor Universitar Doctor

ADRIAN NĂSTASE

(prefață la lucrarea “Scurt istoric al justiției penale internaționale”, București, 2001)

CUPRINS

CAPITOLUL I SCURT ISTORIC AL JUSTIȚIEI PENALE INTERNAȚIONALE -SECOLUL XX ȘI PRIMELE TRIBUNALE INTERNAȚIONALE DIN ISTORIE-.....	9
1. CONSIDERAȚII INTRODUCȚIVE	9
2. PEDEPSIREA CRIMINALILOR INTERNAȚIONALI – MĂSURĂ POLITICĂ SAU ACT DE JUSTIȚIE.....	12
3. APARIȚIA PRIMELOR INIȚIATIVE REFERITOARE LA O POSIBILĂ JUSTIȚIE INTERNAȚIONALĂ. EFORTURILE DE CONCEPTUALIZARE A ACESTORA	14
4. PRIMELE ACTE INTERNAȚIONALE REFERITOARE LA CRIMELE CU CARACTER INTERNAȚIONAL ȘI LA ELEMENTELE CONSTITUTIVE ALE ACESTORA	17
5. TRATATUL DE LA VERSAILLES ȘI PRIMA INIȚIATIVĂ A UNUI PROCES PENAL INTERNAȚIONAL	19
6. INIȚIATIVELE INTERBELICE PRIVIND CREAREA UNEI INSTANȚE PENALE INTERNAȚIONALE CU CARACTER PERMANENT. ROLUL JURISTULUI ROMÂN VESPASIAN PELLA	22
7. AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL ȘI ÎNFIINȚAREA TRIBUNALELOR MILITARE INTERNAȚIONALE DE LA NURENBERG ȘI TOKYO	27
8. CONVENȚII REFERITOARE LA CRIMELE CU CARACTER INTERNAȚIONAL, ADOPTATE DUPĂ CEL DE-AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL	35
9. EVOLUȚIILE POSTBELICE ÎN DOMENIUL JUSTIȚIEI PENALE INTERNAȚIONALE. NOILE DOCUMENTE ȘI PROCEDURI ADOPTATE ÎN ACEASTA PERIOADĂ	39
10. O PRIVIRE RETROSPECTIVĂ ASUPRA INIȚIATIVELOR REFERITOARE LA CREAREA UNEI INSTANȚE INTERNAȚIONALE PENALE CU CARACTER PERMANENT ȘI A UNUI COD UNIVERSAL AL CRIMELOR INTERNAȚIONALE.....	43
<i>A. Curtea criminală internațională</i>	44
<i>B. Codul Crimelor împotriva Păcii și Securității Omenirii</i>	46
11. PROCESUL LUI ADOLF EICHMANN, AL LUI NICOLAE CEAUȘESCU ȘI CAZUL AUGUSTO PINOCHET.....	49
12. ACCELERAREA PROCESULUI DE ELABORARE A STATUTULUI CURȚII PENALE INTERNAȚIONALE. APARIȚIA TRIBUNALELOR AD-HOC. TRIBUNALUL SPECIAL PENTRU SIERRA LEONE. DRUMUL SPRE CONFERINȚA DE LA ROMA	53
13. CONFERINȚA INTERNAȚIONALĂ PLENIPOTENȚIARĂ DE LA ROMA (15 Iunie – 17 Iulie 1998). MOMENTUL ISTORIC AL ADOPTĂRII STATUTULUI CURȚII PENALE INTERNAȚIONALE	71
14. COMISIA PREGĂTITOARE PENTRU ÎNFIINȚAREA CURȚII PENALE INTERNAȚIONALE	76
15. ATITUDINEA MARILOR STATE ALE LUMII FAȚĂ DE ÎNFIINȚAREA CURȚII PENALE INTERNAȚIONALE	78
16. IMPRESCRIPTIBILITATEA CRIMELOR DE RĂZBOI ȘI A CRIMELOR CONTRA PĂCII ȘI UMANITĂȚII.....	83

17. IMPORTANȚA COMBATERII IMPUNITĂȚII MARILOR CRIMINALI ȘI EFECTELE LIPSEI DE JUSTIȚIE PE PLAN NAȚIONAL ȘI INTERNAȚIONAL.....	85
CONCLUZII	91
CAPITOLUL II ELEMENTE DE CIVIL-LAW ȘI DE COMMON-LAW PRELuate DE CURTEA PENALĂ INTERNAȚIONALĂ DIN PRACTICA TRIBUNALULUI PENAL INTERNAȚIONAL PENTRU FOSTA YUGOSLAVIE	98
A. CONSIDERAȚII INTRODUCȚIVE	98
B. OBSERVAȚII PRELIMINARE REFERITOARE LA INFLUENȚA SISTEMELOR DE CIVIL-LAW SI COMMON-LAW ÎN PROCEDURA TRIBUNALULUI PENAL INTERNAȚIONAL PENTRU FOSTA YUGOSLAVIE	99
1. Preponderența elementelor de <i>common-law</i> în primele variante adoptate ale Statutului și Regulilor de Procedură.....	99
2. Prezentarea probelor și noul rol activ acordat judecătorului în faza pregătitoare a procesului	101
3. Căutarea adevărului obiectiv în procedura Tribunalului pentru Fosta Yugoslavie.....	103
4. Elemente de <i>common-law</i> și de <i>civil-law</i> în faza preliminară a procesului. Declarațiile martorilor și alte probe	105
5. Concluzii privind observațiile preliminare referitoare la influența celor două mari sisteme procedurale	107
C. ELEMENTE DE PROCEDURĂ UTILIZATE ÎN PRACTICA TRIBUNALULUI MILITAR INTERNAȚIONAL DE LA NURENBERG ȘI A TRIBUNALULUI PENAL INTERNAȚIONAL PENTRU FOSTA YUGOSLAVIE	108
1. Instituirea celor două Tribunale Internaționale.....	109
2. Selectarea și numirea judecătorilor	111
3. Importanța activității judecătorilor în elaborarea și dezvoltarea regulilor de procedură.....	111
4. Principalele reguli utilizate în cadrul urmăririi penale și care privesc activitatea Procurorului.....	113
D. COMPETENȚA TEMPORALĂ, TERITORIALĂ, PERSONALĂ ȘI MATERIALĂ A TRIBUNALULUI DE LA NURENBERG ȘI A TRIBUNALULUI PENAL INTERNAȚIONAL PENTRU FOSTA YUGOSLAVIE	119
1. Competența temporală a celor două Tribunale	119
2. Competența teritorială	119
3. Competența după calitatea persoanei.....	120
4. Competența după materie	123
E. ALTE ELEMENTE PRIVIND PROCEDURA DE JUDECATĂ APLICATE ÎN PRACTICA TRIBUNALULUI INTERNAȚIONAL PENTRU FOSTA YUGOSLAVIE	128
1. Regulile privind asigurarea unui proces echitabil – “ <i>fair trial</i> ” - pentru inculpat	128
2. Protecția victimelor și a martorilor	131
3. Judecata și procedura de apel	131
CONCLUZII	132
CAPITOLUL III STRUCTURA ȘI FUNCȚIONAREA CURȚII PENALE INTERNAȚIONALE	134
A – MODUL DE FUNCȚIONARE AL CURȚII. ASPECTE GENERALE.....	137
1. Natura juridică a Curții Penale Internaționale	137

2. Relația dintre Curtea Penală Internațională și Organizația Națiunilor Unite	141
3. Cooperarea internațională. Cooperarea Curții cu Statele Părți	143
4. Legea aplicabilă	153
5. Elementul material al răspunderii penale (<i>actus reus</i>)	158
6. Elementul psihic (<i>mens rea</i>)	160
7. Admisibilitatea unui caz	166
8. Exercițarea competenței și amânarea anchetei sau a urmăririi	173
9. Principiile generale ale legii penale	184
10. Procedurile Curții	197
11. Pedepsele și modul de aplicare	209
B. JURISDICȚIA CURȚII PENALE INTERNAȚIONALE	216
1. Jurisdicția <i>ratione loci</i>	216
2. Jurisdicția <i>ratione temporis</i>	219
3. Jurisdicția <i>ratione personae</i>	221
4. Jurisdicția <i>ratione materiae</i>	226
C. CRIME AFLATE SUB JURISDICȚIA CURȚII	231
1. Genocidul	231
2. Crimele împotriva umanității	241
3. Crimele de război	249
4. Crimele de agresiune	267
5. Crime ale tratatelor	268
6. Elementele crimelor	269
D. STRUCTURA ȘI MODUL DE ADMINISTRARE AL CURȚII PENALE INTERNAȚIONALE	272
1. Sediul Curții și modul de organizare	273
2. Privilegiile și imunitățile ale magistraților și ale personalului Curții	289
3. Eliberarea din funcție	291
4. Adunarea Statelor Părți	293
CONCLUZII	296
ANEXE	307
ANEXA I STATUTUL TRIBUNALULUI MILITAR INTERNAȚIONAL DE LA NURENBERG	307
ANEXA II STATUTUL TRIBUNALULUI PENAL INTERNAȚIONAL PENTRU FOSTA YUGOSLAVIE	316
ANEXA III STATUTUL DE LA ROMA AL CURȚII PENALE INTERNAȚIONALE*)	331
ANEXA IV STADIUL SEMNĂRII ȘI RATIFICĂRII STATUTULUI CURȚII PENALE INTERNAȚIONALE, ADOPTAT LA ROMA ÎN ANUL 1998	422
ANEXA V LEGE NR. 111 DIN 13 MARTIE 2002 PENTRU RATIFICAREA STATUTULUI CURȚII PENALE INTERNAȚIONALE, ADOPTAT LA ROMA LA 17 IULIE 1998	428
BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ	430

CAPITOLUL I

SCURT ISTORIC AL JUSTIȚIEI PENALE INTERNAȚIONALE

-secolul XX și primele tribunale internaționale din istorie-

1. Considerații introductive

„Civilizația modernă pune la dispoziția omenirii nenumărate arme de distrugere. Orice recurgere la război, indiferent de ce fel, este o recurgere, prin esență, criminală. Războiul este, în mod inevitabil, un lanț de omoruri, atacuri, de răpire a libertății și distrugere de proprietăți... Bunul simț al omenirii cere ca legea să nu se mulțumească să pedepsească crime minore, de care se fac vinovați oameni mărunți. Legea trebuie să-i atingă și pe cei care au acaparat o mare putere și se folosesc de ea, în mod deliberat, cu intenția comună de a provoca o catastrofă, care nu va ocoli nici un cămin... Ultimul pas spre evitarea unor războaie, ce revin periodic, inevitabile, în condițiile lipsei de legi internaționale, constă în a-i face pe oamenii de stat răspunzători în fața legii” (Robert Jackson – Procuror General al Tribunalului de la Nurenberg).

Înființarea Curții Penale Internaționale, prin adoptarea Statutului acesteia la finalul Conferinței Plenipoteniare de la Roma, din anul 1998, este un progres uriaș în lunga luptă împotriva impunității celor care comit crime cu caracter internațional, crime care afectează însăși esența umanității.

Este suficient, pentru susținerea afirmației anterioare, să aruncăm o scurtă privire asupra istoriei justiției penale internaționale, în special asupra evenimentelor

În anul 1815, scriitorul și filosoful francez Joseph de Maistre scria, referitor la Napoleon, că : „*ideea, promovată în principal de Anglia, de a-l judeca (pe Napoleon) de către o adunare de deputați numiți de către fiecare din suveranii Europei, este extrem de seducătoare; aceasta ar fi cea mai mare și cea mai frumoasă judecată care a existat vreodată în istorie; cu aceasta ocazie s-ar putea dezvolta cele mai frumoase principii ale Dreptului ginților și, indiferent cum s-ar termina, ar rămâne ca un moment deosebit de important în istorie*”.

La data de 24 aprilie 1863, președintele american Lincoln proclama „Manualul de instrucțiuni al armatei americane”, conform căruia legea marțială era aplicabilă pe teritoriile ocupate de armată atât la ocupați, cât și la ocupanți, reprimând atât „crimele de război”, cât și cele de drept comun. Se năștea, în acest fel, noțiunea de „crime de război”, o noțiune fundamentală care avea să fie mult schimbată și dezvoltată în secolul XX, devenind un pilon de bază al Dreptului Penal Internațional actual.

În continuare, secolul XIX avea să cunoască noi evoluții, caracterizate, însă, de empirism și incoerență, dorind doar să rezolve situații punctuale de moment. Primul care a încercat să evoce o asemenea perspectivă, într-o formă mult mai organizată științific și coerentă, a fost, în anul 1872, jurisconsultul elvețian Gustave Moynier, unul dintre fondatorii Crucii Roșii. Sursa intuiției sale a constituit-o oroarea produsă, în mijlocul opiniei publice, de cruzimea crimelor de război comise în timpul războiului franco-prusac și înțelegerea necesității unui sistem, care să atenueze sau să „umanizeze” inevitabilele daune ale conflictelor militare. Astfel, Moynier a conceput organizarea unei jurisdicții criminale internaționale în vederea represiunii crimelor comise împotriva dreptului ginților. Un asemenea tribunal urma a fi compus din 5 membri, dintre care, doi numiți de beligeranți și trei de statele neutre. Competența tribunalului viza judecarea crimelor de război, comise prin încălcarea dispozițiilor Convenției de la Geneva din anul 1864.

După un prim insucces, Moynier a reluat propunerea sa în cadrul Institutului de drept național de la Cambridge, dar s-a izbit de același insucces, obiectându-se că proiectul său nesocotește jurisdicțiile naționale.

De atunci, ideea creării unei jurisdicții penale internaționale a preocupat, în mod permanent, cercurile juridice și politice.

Astfel, prin Convenția de la Haga, din anul 1907, s-a încercat instituirea unei "Curți internaționale de prize maritime", competentă a se pronunța asupra capturării unei nave, de către o altă navă cu pavilion străin.

Încercarea de conceptualizare a lui Moynier s-a dovedit extrem de utilă, stând la baza eforturilor internaționale de elaborare și adoptare a unor convenții, care să cuprindă minime norme obligatorii pentru statele implicate în conflicte militare.

4. Primele acte internaționale referitoare la crimele cu caracter internațional și la elementele constitutive ale acestora

„Prevederile Statutului acestui Tribunal sunt revoluționare. Poate că lor le aparține viitorul în speranțele și năzuințele popoarelor” (Profesorul Hermann Jahrreiss – avocat al apărării în Procesul de la Nurenberg).

Convențiile internaționale de la Geneva (22 august 1854) și de la Sankt Petersburg (11 decembrie 1868) sunt primele acte de drept internațional, care cuprind prevederi în favoarea „ameliorării situației militarilor răniți pe câmpul de luptă”. Se pune problema „atenuării pe cât posibil a calamităților provocate de război” și se dorea interzicerea folosirii acelor arme care „erau contrare legilor umanității”. Sunt, astfel, primele texte oficiale de drept internațional, care evocă o anume conciliere între „necesitatea de a purta războaie și aceea de a respecta legile umanității”, dacă nu ținem cont de eforturile, cu caracter strict religios, făcute de Biserica Catolică, încă din epoca mării dezvoltări a acesteia (Conciliul de la Laterano, din anul 1139 declara, „în afara legii”, utilizarea arbaletelor sau a arcurilor, care puneau în pericol multe vieți omenești, anticipând parcă epoca armelor de distrugere în masă!).

Chiar dacă, așa cum arătam mai sus, toate aceste inițiative care au urmat Primului Război Mondial nu au avut nici un efect practic, câteva mari spirite din cadrul Societății Națiunilor și din cadrul unor foruri științifice de drept internațional, vor continua, în toată perioada interbelică, eforturile pentru realizarea unei forme reale și concrete de justiție internațională. În acest context, cea mai notabilă activitate a avut-o Asociația Internațională de Drept Penal, în rândurile căreia juristul român Vespasian Pella a fost, poate, cel mai strălucit reprezentant, alături de francezul Henri Donnedieu de Vabres, care avea să devină mai târziu judecător la Tribunalul de la Nurenberg.

În anul 1920, un „comitet consultativ de juriști” a fost mandatat să pregătească un proiect pentru înființarea unei Curți Permanente de Justiție a Societății Națiunilor, conform principiilor enunțate în cursul tratatelor de pace din anul 1919. Cu această ocazie, a apărut recomandarea, ca această Curte să aibă competență de jurisdicție și „*asupra crimelor care constituie o violare a ordinii publice internaționale sau a legilor universale ale națiunilor*”. Chiar dacă formularea era departe de a fi suficient de clară sau completă, simpla enunțare a principiului de către plenum Societății Națiunilor era de o importanță fundamentală. Din păcate, evoluțiile ulterioare au demonstrat că ideea era prematură, raportată la nivelul de evoluție al mentalității colective, ceea ce a dus la un nou eșec.

Relativ în aceeași perioadă, un comitet de experți, desemnat de Consiliul Societății Națiunilor, a fost mandatat să elaboreze două proiecte de convenții extrem de importante pentru materia justiției internaționale. O primă convenție avea ca obiect prevenirea și reprimarea terorismului, o problemă apărută chiar de mai mult timp, decât am fi tentați să credem. Cea de a doua se referea la înființarea unei Curți Penale Internaționale, care să judece crimele de terorism, alături de orice alte crime care ar afecta pacea internațională.

Este important de menționat faptul, că proiectul de Statut al Curții Penale Internaționale îl are ca autor principal pe Vespasian Pella, juristul român care a influențat, prin munca sa teoretică, întreaga gândire penală din perioada interbelică.

Astfel, în calitatea sa de Președinte al Asociației de Drept Penal, reputatul jurist Vespasian Pella a întocmit, în anul 1928, un proiect de Statut al unui Tribunal

Penal Internațional. Statut pe care Asociația l-a aprobat. Acest Statut prevedea crearea unei Camere Penale în cadrul Curții Permanente Internaționale de Justiție, din cadrul Societății Națiunilor.

Totodată, în anul 1935, Vespasian Pella, în calitate de raportor, a întocmit planul unui cod represiv mondial, plan ce includea și proiectul de Statut din anul 1928, vizând crearea unei Camere Criminale, în cadrul Curții Permanente Internaționale de Justiție.

Meritele lui Vespasian Pella privind crearea unei Curți Criminale Internaționale și a unui cod represiv mondial au fost unanim recunoscute în lume, el fiind cel care a aruncat scânteia creatoare, așa cum spunea Jean Graven, Președinte al Asociației Internaționale de Drept Penal, rector al Universității din Geneva.

De altfel, eforturile lui Vespasian Pella s-au concretizat, prin adoptarea, la data de 16 noiembrie 1937, odată cu Convenția asupra Prevenirii și Reprimării Terorismului, a "Convenției privind crearea unei Curți Penale Internaționale". Așa cum menționam mai sus, rolul Curții era acela de a judeca indivizii acuzați de săvârșirea vreuneia din infracțiunile prevăzute de Convenția referitoare la terorism. Totodată, sediul acesteia urma să fie stabilit la Haga.

Potrivit acestei Convenții, Curtea avea un caracter permanent, ea fiind compusă din 5 membri, juriști cu o competență recunoscută în dreptul penal, care au fost sau erau judecători ai unor instanțe penale naționale ale Statelor Membre ale Societății Națiunilor.

De asemenea, Convenția preciza, în cele 56 de articole, statutul judecătorilor, organizarea și competența Curții, procedura de judecată, pedepsele ce se puteau aplica, precum și modul de executare al acestora.

Acțiunea normativă, cuprinzând cele două convenții, ar fi trebuit să capete un impuls și mai mare după asasinarea la Marsilia, în anul 1934, de către un terorist maghiar, a regelui Yugoslaviei – Alexandru - și a ministrului de externe francez, Barthou, un nume atât de evocativ pentru politica internațională interbelică. Astfel, după apariția ideii de „crimă de război” la începutul secolului, în perioada interbelică se adaugă și terorismul pe lista crimelor de natură internațională. Din păcate, în special din cauza caracterului politic al terorismului, cu mult mai

pronunțat chiar decât al celorlalte crime internaționale, acesta nu va mai fi tratat în epoca postbelică în același mod, nefiind inclus în competența materială a Tribunalului de la Nurenberg, a celui pentru Fosta Yugoslavie și nici măcar în Statutul Curții Penale Internaționale, adoptat la Roma, în anul 1998.

Cele două convenții, semnate în anul 1937, la Geneva, nu au intrat în vigoare, procedurile de ratificare fiind împiedicate de declanșarea celui de al doilea război mondial, rămânând, astfel și acestea, simple documente fără efecte practice. Cu toate acestea, referindu-ne, în mod expres, la Convenția privind organizarea unei Curți Penale Internaționale, nu putem să nu menționăm faptul, că aceasta a fost semnată de reprezentanții a 16 state, dar, în final, așa cum spuneam, nu a fost ratificată de nici un stat. Serioasele rețineri, pe care statele le aveau față de ideea - atât de corectă și de generoasă - a profesorului Pella, se datorau neîncrederii în posibilitățile de acțiune ale justiției internaționale, în condițiile în care, fiecare stat căuta să-și facă singur dreptate, iar tratatele internaționale deveniseră - pentru a relua expresia celebră a lui Bismark - "simple petice de hârtie, care nu aveau nici măcar valoarea hârtiei pe care au fost scrise".

În acest sens, ni se pare, că este extrem de pertinentă opinia unui eminent jurist și diplomat - Nicolas Politis, care, după primul război mondial, făcea următoarea constatare: "Comparată cu justiția internă, justiția internațională este cât se poate de imperfectă, deoarece ea rămâne, în principiu, facultativă. Dar ea se află deja în progres, deoarece nu mai este justiția privată, care exista la începuturi".

Totuși, includerea crimelor de război și a terorismului în acte internaționale, ca infracțiuni universale, poate fi considerată o nouă „cărămidă” la temelia a ceea ce avea să fie „justiția internațională”. Poate fi menționat, în acest context, că aceeași perioadă istorică va cunoaște și alte fapte grave, comise în cadrul unor conflicte civile – cazul Spaniei – sau al instaurării și menținerii puterii de către guvernele dictatoriale – Germania, Italia, Portugalia sau chiar România – fără, însă, să găsească un răspuns adecvat față de aceste noi provocări adresate comunității statelor democratice.

Este evident faptul, că viziunile lui Vespasian Pella nu erau corelate la realitățile existente la acel moment, dar timpul va dovedi corectitudinea raționamentelor sale și importanța idealului de justiție promovat de acesta.

Din păcate, lucrările marelui jurist au fost trecute sub un con de umbră în România postbelică, fiind totuși cunoscute și apreciate mult mai mult pe plan internațional – una din sălile de judecată ale Tribunalului Penal pentru Fosta Yugoslavie, purtându-i numele. Poate că o activitate de traducere a volumelor, scrise direct în limba franceză, ar ajuta la redescoperirea lui Pella de către școala juridică românească, care s-ar putea mândri cu o asemenea ascendență.

În finalul acestui capitol, merită redată excepționala definiție a Dreptului Penal Internațional elaborată de Vespasian Pella, cu mult timp înainte, ca aceasta să fie altceva decât o sublimă formă lipsită de conținut : „o disciplină juridică, care, în vederea apărării ordinii internaționale, determină crimele împotriva păcii și umanității, prevăzând sancțiunile și condițiile de responsabilitate ale indivizilor, statelor sau altor persoane juridice”.

Subliniind valoarea, însemnătatea și actualitatea ideilor lui Vespasian V. Pella, într-o cercetare monografică dedicată acestuia, un jurist român de prestigiu, Iulian Poenaru, aprecia: "putem afirma, fără teamă de a greși, că ideile, concepțiile și atitudinea înaintată ale lui Vespasian V. Pella, benefice întregii omeniri, își au sursa în inteligența nativă și în sclipirile de geniu ale poporului român, al cărui prestigios ambasador a fost pe toate meridianele și paralele globului pământesc".

Pe parcursul timpului, așa cum vom vedea, două mari probleme - în mod evident, conexe - vor condiționa evoluția și acceptarea justiției penale internaționale: pe de o parte, necesitatea de a defini cu exactitate crimele internaționale ce urmau a fi supuse jurisdicției Curții, iar pe de altă parte, o corectă delimitare a prerogativelor statelor în această materie, de prerogativele pe care urma să le dobândească jurisdicția penală internațională. Ambele probleme vor pricinui, desigur, vii dezbateri, exprimându-se puncte de vedere dintre cele mai contradictorii. Va fi necesar să se stabilească, deci, cu exactitate, în mod

preliminar, ce fapte vor fi judecate de către un eventual tribunal internațional, multă vreme această discuție fiind subordonată distincției între infracțiunile "politice" și infracțiunile de drept comun.

Pe de altă parte, așa cum am arătat deja, recunoașterea unei jurisdicții penale internaționale și implicit, acceptarea de către un stat, de a remite pe proprii cetățeni acelei instanțe penale internaționale, a fost întotdeauna privită cu suspiciune de către state, dintr-un dublu motiv: pe de o parte, deoarece, într-o viziune autarhică asupra prerogativelor suverane ale statelor, recunoașterea jurisdicției internaționale echivala cu un transfer de suveranitate; pe de altă parte, prin aceea, că statele considerau o jurisdicție internațională, ca fiind lipsită de obiectivitate în ceea ce privește faptele unor cetățeni din diverse state, pe care ar urma să-i judece, interesele generale de represiune prevalând asupra garanțiilor procesuale.

Toate aceste elemente, privite în ansamblul lor, vor acționa - în decursul timpului - cu o intensitate mai mică sau mai mare, determinând ca, zeci de ani de zile, problema Curții Penale Internaționale să constituie numai un obiect de studiu.

7. Al doilea război mondial și înființarea Tribunalului Militar Internațional de la Nurenberg și Tokyo

„Vrem să fie clar că nu intenționăm să acuzăm poporul german. Dacă marea masă a poporului german ar fi acceptat docilă programul partidului național-socialist, SS-ul n-ar mai fi fost necesar și n-ar fi fost nevoie nici de lagăre de concentrare și nici de Gestapo” (Robert Jackson – Procurorul General al Tribunalului de la Nurenberg).

Istoria imediat următoare evenimentelor menționate la punctul anterior a dovedit, dacă mai era nevoie, că imaginația malignă a oamenilor poate fi extrem de fertilă, găsind noi forme, încă nemaivăzute și neimaginabile, de săvârșire a celor mai

Condițiile fiind, deci, împlinite, la data de 8 august 1945, a fost semnat, la Londra, "Acordul privind urmărirea și pedepsirea marilor criminali de război ai Puterilor europene ale Axei", prin care s-a hotărât instituirea unui Tribunal Militar Internațional, rămas în istorie sub numele de „Tribunalul de la Nurenberg”, care să judece criminalii de război ale căror crime erau fără localizare geografică precisă. Înțelegerea a reprezentat voința celor 4 state învingătoare, respectiv, Statele Unite ale Americii, Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord și Franța care au reușit să găsească un compromis acceptabil, subsumat ideii de a pune în practică principiile enunțate anterior.

Acordul cuprindea, în cadrul anexei, Statutul Tribunalului, care prevedea reguli de constituire, de jurisdicție și de funcționare a acestuia.

S-a convenit ca sediul acestui Tribunal să fie în orașul Nurnberg, în Germania.

În prevederile articolului 5 al acestui Statut era cuprinsă o dispoziție, potrivit căreia, în caz de necesitate, determinată de numărul mare al proceselor, se puteau înființa și alte tribunale, cu o componență, competență și procedură, identice cu cele prevăzute în Statut.

Tribunalul Militar Internațional de la Nurnberg era compus din patru membri și patru supleanți, reprezentând cele patru mari puteri învingătoare în război, Președinția acestuia fiind asigurată pe rând de către unul din judecători, potrivit principiului rotației. Hotărârile erau adoptate cu votul majorității membrilor săi, în caz de egalitate prevalând votul președintelui. Prin urmare, pentru a se hotărî condamnarea, era necesar votul a cel puțin trei judecători.

Tribunalul era competent să judece orice persoană care, acționând în numele țărilor europene ale Axei, a comis, individual sau cu titlu de membru al unei organizații, oricare din crimele menționate expres în Statut.

În cazul în care, în cadrul unui proces, se constata că un inculpat, vinovat de o anumită faptă, face parte dintr-un grup sau organizație, Tribunalul era abilitat să declare faptul, că grupul sau organizația respectivă sunt criminale. În virtutea acestui text, Gestapoul, S.S.-ul și conducerea partidului nazist german au fost declarate criminale. O asemenea declarație îndreptăța autoritățile competente, ale

fiecăruia dintre statele care au constituit tribunalul, să defere tribunalelor militare naționale pe oricare din membrii organizației sau grupului declarat ca având caracter criminal, în virtutea simplei lor afiliere la un asemenea grup sau organizație, al căror caracter criminal rămânea stabilit și nu putea fi contestat.

Tribunalul era împuternicit să judece acuzații și în contumacie, indiferent dacă aceștia nu au fost descoperiți sau nu se prezentau, dacă se considera că judecarea lor era în interesul justiției.

Pentru descoperirea criminalilor de război, efectuarea actelor de urmărire penală, pregătirea actului de acuzare și susținerea acestuia în fața tribunalului, Statutul prevedea constituirea unei Comisii de instrucție și urmărire a marilor criminali de război, compusă din reprezentanți ai Ministerului public din cele patru țări semnatare ale Acordului.

Hotărârea tribunalului, prin care se constata vinovăția inculpatului sau prin care era achitat de orice penalități, era, potrivit articolului 26 al Statutului, definitivă și nesusceptibilă de revizuire și trebuia să fie motivată.

Tribunalul putea să pronunțe, în caz de constatare a vinovăției, pedeapsa cu moartea sau orice altă pedeapsă pe care o considera ca justă, având și dreptul de a ordona confiscarea oricăror bunuri furate de către condamnat, care erau remise Consiliului de Control al Aliaților din Germania.

Executarea pedepselor era încredințată Consiliului de Control al Aliaților, care avea și dreptul de a modifica sau reduce pedepsele aplicate, fără, însă, a le agrava.

Tribunalul Militar Internațional de la Nurnberg a funcționat în perioada 20 noiembrie 1945 și 1 octombrie 1946, dată la care și-a încheiat lucrările (și existența).

În final, 24 de persoane au fost puse sub acuzare de către Procuror, ca fiind cei mai mari criminali de război. Dintre aceștia, doar 22 au fost judecați.

Astfel, la această ultimă dată, Tribunalul Militar Internațional de la Nurnberg s-a pronunțat, condamnând la pedeapsa capitală - 12 persoane (printre care Goering, Keitel, Jodl și Ribbentrop), la muncă silnică pe viață - 3 persoane. la

inchisoarea între 10 și 20 de ani - alte 4 persoane, iar în privința a 3 inculpați s-a dispus achitarea.

Henri Donnedieu de Vabre, judecătorul francez de la Nurenberg, a spus despre crimele împotriva umanității că „*au fost introduse pe ușa din spate și că au fost pur și simplu volatilizate în cursul procesului*”. Această apreciere reflectă doar una dintre evidentele lipsuri și nêmpliniri ale Tribunalului de la Nurenberg (în fapt, în toate condamnările emise nefiind făcută o diferențiere netă și clară între crimele de război și cele împotriva umanității, așa cum erau prevăzute în Statut).

Relativ în paralel cu procesul de la Nurenberg și puternic influențat de sistemul adoptat de acesta, își va desfășura activitatea și Tribunalul de la Tokio, pentru judecarea criminalilor de război japonezi (fiind însă interesant de remarcat faptul, că acesta din urmă nu a fost constituit printr-un acord al Aliaților, ci printr-o simplă proclamație a generalului MacArthur – comandantul militar șef al forțelor de ocupație, funcționând practic ca o instanță americană „exportată” și având, în acest fel, o legitimitate chiar și mai contestabilă, ca și o semnificație mult mai redusă pentru Dreptul Penal Internațional). Acesta este, de fapt, Tribunalul Militar Internațional pentru Extremul Orient, cunoscut ca Tribunalul de la Tokio, după sediul său, care a fost stabilit în acest oraș. El a fost înființat în condiții istorice asemănătoare cu cele ale Tribunalului de la Nurnberg.

Ființarea acestui tribunal a fost convenită în cuprinsul "Declarației de la Postdam", din data de 26 iulie 1945, semnată de Statele Unite ale Americii, Marea Britanie și China și cuprindea condițiile de capitulare a Japoniei. Potrivit acestui document, una din condițiile capitulării Japoniei a fost aceea de a-i aduce în fața justiției pe criminalii de război. La această Declarație, a aderat la data de 8 august 1945, odată cu intrarea sa în război contra acestei țări și fosta U.R.S.S. Acest act a fost acceptat de Japonia, după înfrângerea sa, la data de 1 septembrie 1945.

În baza acestei Declarații, Comandantul Suprem al forțelor aliate din Extremul Orient, generalul Mac Arthur, a aprobat, la data de 19 ianuarie 1946, "Carta Tribunalului Militar Internațional pentru Extremul Orient", care oferea cadrul juridic de a pedepsi, cu promptitudine, pe militanții japonezi și ei răspunzători de crimele de război comise în această parte a lumii.

Generalul american Mac Arthur avea, potrivit acestei Carte, atribuția de a numi președintele tribunalului și judecătorii, de pe o listă, propusă de statele care au semnat actul de capitulare a Japoniei și de alte state care au aderat la acesta.

El exercita, totodată și alte funcții legate de numirea președintelui Consiliului care îndeplinea atribuțiile de instruire, urmărire penală și susținere a acuzării sau de executare, modificare ori atenuare a pedepselor pronunțate, exercitând, în fapt, supravegherea asupra întregii activități a tribunalului.

În linii generale, Carta Tribunalului de la Tokio, cuprindea principii și reglementări similare cu cele ale Statutului Tribunalului de la Nürnberg, dar avea și unele deosebiri: astfel, Tribunalul era compus din cel puțin 6 membri și cel mult 11 membri, judecând în complet de 6 judecători.

Tribunalul, comparativ cu cel de la Nürnberg, nu era abilitat să declare criminale anumite grupuri sau organizații, competența Tribunalului "ratione personae" limitându-se la persoanele învinuite a fi comis crime grave.

Regulile de procedură și garanțiile judiciare, precum și cele privind responsabilitatea acuzațiilor sau pedepsele ce se puteau aplica erau similare celor din Statutul Tribunalului de la Nürnberg.

Nu erau cuprinse în Cartă mențiuni despre caracterul definitiv sau nerevizuibil al hotărârii, hotărârea fiind executorie la ordinul Comandantului Suprem al forțelor aliate, respectiv, a generalului Mac Arthur, singurul pentru care se prevedea dreptul de a o modifica.

Tribunalul Militar de la Tokio și-a încheiat lucrările la data de 12 noiembrie 1948, condamnând la pedeapsa capitală 7 persoane, la închisoare pe viață 11 persoane, iar alte 7 persoane la detenție.

Dacă în Germania au mai fost judecați alți 15 000 de criminali de război, de către fiecare Aliat, separat, în zona sa de ocupație (10 000 numai de către Uniunea Sovietică), în Japonia nu a mai existat practic o altă instanță, autoritățile americane de ocupație optând, fără ezitare, pentru o conciliere, care a însemnat, însă, abandonarea ideii de justiție internațională.

Tribunalele de la Nürnberg și Tokyo au fost acuzate, în mod evident, ca fiind expresia unei justiții a învingătorilor. Este la fel de evident, că aplicarea

15. Atitudinea marilor state ale lumii față de înființarea Curții Penale Internaționale

„Neimplicarea de către unele state în urmărirea și arestarea criminalilor internaționali este imorală, permițând acestor câteva țări să transforme întreaga ordine internațională într-o simplă mascaradă” (Antonio Cassese – fost Președinte al Tribunalului Penal pentru Fosta Yugoslavie).

Rezultat al unui îndelungat proces de elaborare, Statutul Curții Penale Internaționale reprezintă, cu certitudine, o contribuție extrem de importantă la dezvoltarea dreptului internațional.

Cu toate acestea, o viziune corectă și obiectivă asupra Statutului Curții Penale Internaționale ne obligă să relevăm nu numai aspectele pozitive, dar și diversele critici și insatisfacții care au fost adresate de unele țări. Astfel, o serie de state și-au exprimat dezamăgirea față de propunerea delegației franceze, care a susținut principiul "opting-out", acceptat în final, care conferă țărilor semnatare ale Statutului dreptul de a se sustrage timp de șapte ani de la jurisdicția Curții. Unele state au relevat, în cadrul dezbaterilor, că multiple dispoziții cuprinse în Statut limitează, de fapt, câmpul de acțiune al prevederilor sale. Astfel, un comandant militar, care ar fi ordonat distrugerea unor sate, deportarea populației civile, săvârșirea de violuri, lichidarea unor persoane neînarmate sau alte acte specificate în tratat, nu va putea fi urmărit de tribunalul internațional, decât dacă țara unde a comis aceste crime sau propria sa țară, este semnatară a Statutului.

Un delegat indian, citat de agențiile de presă, comenta în cadrul lucrărilor Conferinței, că: "este o glumă să afirmi că utilizarea, să zicem, de gloanțe dum-dum, constituie o crimă de război, iar folosirea armelor nucleare - nu".

În cadrul Conferinței s-au menționat, de asemenea, deosebiri de vederi și în ceea ce privește poziția Curții Penale Internaționale în sistemul organelor O.N.U., în cadrul căruia, ele își pot exercita dreptul de veto.

Cu prilejul lucrărilor Conferinței, mai multe state și-au manifestat și de această dată, reticența, în legătură cu posibilitatea ca proprii cetățeni să fie judecați de o instanță care să funcționeze în afara țării lor, iar altele au atras atenția asupra posibilității transformării tribunalului proiectat într-un organism suprastatal, ceea ce ar duce la limitarea suveranității naționale a statelor. Pe de altă parte, s-a subliniat că acceptarea facultativă a jurisdicției tribunalului – printr-o convenție, un acord sau declarație – ar ține seama de exigențele suveranității, aplicându-se numai ca efect al recunoașterii ei de către statul respectiv¹⁵.

În același timp, în cadrul acestui context favorabil, nu trebuie neglijate schimbările intervenite în atitudinea unora dintre cele mai importante state ale lumii, inițial adversare fățișe ale existenței Curții Penale în forma rezultată și adoptată la Roma, în anul 1998. Dacă Federația Rusă nu și-a manifestat niciodată deschis ostilitatea față de Curte, mulțumindu-se cu un rol relativ neutru, poziția deja menționată a SUA a fost de natură să ridice grave semne de întrebare asupra șanselor efective ale Curții Penale de a funcționa. Era, într-adevăr, justificabilă întrebarea care punea problema operativității unei instanțe penale internaționale, lipsită de sprijinul Marii Britanii și al Rusiei și contestată fățiș și vehement de către SUA și China (deci 4 din cei 5 membrii permanenți ai Consiliului de Securitate al ONU). O importanță mult mai mare, decât ar putea fi acordată la prima vedere, a avut și o are poziția Israelului, ca principal aliat al SUA în Orient, dar și ca element determinant pentru atitudinea zecilor de state arabe și musulmane din Asia și Africa (a căror poziție și vot dețin un rol fundamental atât în cadrul Comisiei Pregătitoare, cât și în cel al viitoarei Adunări Generale a statelor membre).

Ținând cont de cele arătate mai sus, este deci, esențial de remarcat faptul, că Rusia a semnat Statutul Curții Penale Internaționale în luna Septembrie 2000, fără a avansa însă un calendar cert privind ratificarea. Surpriza uriașă a venit, însă, din partea SUA, care au semnat Statutul la data de 31 decembrie 2000, fiind însoțite în aceeași zi de către Israel. Explicațiile acestei schimbări radicale de poziție vor fi

¹⁵ Vezi Grigore Geamănu, op. cit., p. 295 și urm.; Quincy Wright, Proposal for an International Criminal Court, in A.J.I.L., 1, 1952, p. 65 și urm.

prezentate în continuare, însă numai după prezentarea motivelor invocate de SUA în sprijinul atitudinii lor negative.

Rațiunile ostilității manifestate de SUA față de Curtea Penală Internațională sunt pe cât de numeroase, pe atât de ușor de explicat. În primul rând, crearea unei instanțe penale independente ar duce la anihilarea avantajului deținut prin calitatea de membru permanent și predominant al Consiliului de Securitate. Este de reamintit faptul, că tribunalele ad-hoc au fost instituite prin rezoluții ale Consiliului de Securitate (unde regula dreptului de veto face ca niciodată un asemenea tribunal să nu poată funcționa împotriva voinței unuia din membrii permanenți). Această mentalitate poate fi remarcată la toate cele 5 state care sunt membrii permanenți în Consiliul de Securitate (Franța fiind singura care și-a modificat fundamental poziția, devenind un aprig susținător al Curții, iar China rămânând unicul adversar declarat al acesteia).

O a doua explicație, ține de rolul asumat pe plan internațional de către SUA, acela de „*jandarm mondial*”, în calitatea sa de unică superputere rămasă pe plan mondial. În cadrul acțiunilor întreprinse astfel, SUA s-au temut că proprii soldați sau alți oficiali ar putea cădea sub incidența și în competența de judecată a unei instanțe internaționale aflată în afara oricărui control statal (iar evenimentele recente din Iraq, Somalia, Kosovo, Afganistan, nu fac decât să confirme aceste îngrijorări ale responsabililor americani).

O a treia justificare, de o relevanță absolută pentru factorii politici americani (mai ales în contextul alegerilor care au avut loc la sfârșitul anului 2000), a fost opinia publică americană, care se pronunța net împotriva oricărei cedări de suveranitate (este celebră formula „*we don't want to see our boys arrested*” – nu dorim să ne vedem băieții arestați). O posibilă situație, în care un soldat american, aflat în misiune oriunde în afara SUA, ar fi judecat de către Curtea Penală Internațională este considerată inacceptabilă la nivelul percepției publice, dar și pentru prestigiul și poziția externă a SUA pe plan mondial. De aceea, Administrația Clinton și-a permis să semneze Statutul după ce fusese consfințită înfrângerea Partidului Democrat în alegerile din Noiembrie.

care au acuzat și forma abuzivă prin care a fost inclusă prevederea, dar și „portița” deschisă pentru impunitate față de soldații americani, dar care poate fi invocată și folosită și de alți criminali internaționali.

Așa cum se arată în numeroasele comentarii pe plan mondial, semnarea de către Rusia, SUA și Israel a Statutului (chiar lipsită de perspectiva ratificării într-un viitor apropiat) a reprezentat un uriaș pas înainte, în vederea punerii în practică a Curții Penale Internaționale. Rămâne, ca în perioada care urmează, să fie rezolvate și alte probleme, din numeroasele cu care se confruntă idealul de justiție penală internațională.

Dacă în această secțiune am vorbit despre atitudinea statelor față de înființarea Curții Penale Internaționale, este necesar, pentru a completa această imagine, să ne referim, în câteva rânduri și la atitudinea presei, având în vedere rolul său extrem de important și anume, cel de formator al opiniei publice.

Astel, putem spune că, opiniile exprimate în presă nu au fost - în toate cazurile - dintre cele mai favorabile. Prin urmare, s-a scris despre Curtea Penală Internațională că aceasta reprezintă o adevărată "Cutie a Pandorei" și că este necesar, ca ea să fie privită "cu un optimism temperat". În schimb, au existat și păreri - justificative, după opinia noastră - în sensul, că noul organism ar reprezenta un "for pentru dreptate", "o nouă instituție a statelor lumii".

Într-un alt document studiu, publicat în revista "Le Monde Diplomatique", profesoara Monique Chemillier-Gendreau de la Universitatea Paris VII "Denis Diderot", observa ca o insuficiență a Statutului și aceea că printr-o hotărâre a Consiliului de Securitate - deși Curtea nu este subordonată acestuia - ar fi posibilă blocarea unei anchete a Procurorului general pe termen de 12 luni. Relevând și alte insuficiențe ale Statutului, în special imposibilitatea de a lua în discuție acte criminale care ar emana de la anumite grupuri de state, sau chiar de a pune în discuție actele unor organe ale O.N.U., cum ar fi, de pildă Consiliul de Securitate, specialistă franceză se întreaba: "Este cazul, prin urmare, să ne felicităm pentru această inovație? Fără îndoială, deoarece, odată ce instituția se va fi instalat, limitele sale originare vor apare și este plauzibil să ținem seama de faptul, că dinamica sa va

conduce la îndepărtarea lor. Pe de altă parte, nimic nu va opri impactul opiniei publice asupra acestor probleme".

16. Imprescriptibilitatea crimelor de război și a crimelor contra păcii și umanității

Înainte de a vorbi despre importanța luptei contra impunității marilor criminali de război, este necesar să relatăm câteva aspecte cu privire la imprescriptibilitatea acestor oribile crime.

Prin urmare, după cum se poate observa privind tabloul crimelor internaționale, înscrise în Statutul tribunalelor internaționale sau în Convențiile internaționale, menționate anterior, astfel de fapte poartă cu ele însemnele celor mai tragice și înfricoșătoare crime colective, cu vii și profunde reacții emoționale ale comunității internaționale.

Ele rămân adânc în conștiința umanității, conștiință care mai poate fi eliberată, doar atunci când a sosit momentul istoric al sancționării lor.

Prin urmare, cum pot să treacă zeci de ani până când autorii acestora pot fi descoperiți sau trași la răspundere, pentru a nu opera prescripția, care stinge atât răspunderea penală, cât și executarea pedepsei, a fost adoptată, la data de 26 noiembrie 1998, de către Adunarea Generală a O.N.U., "Convenția asupra Imprescribilității Crimelor de Război și a Crimelor contra Umanității".

Aceasta a fost reacția fermă a comunității internaționale la propunerea, din anul 1964, a Guvernului Republicii Federale a Germaniei, de a considera prescise, conform Codului său Penal intern, crimele de război și crimele contra umanității, după 20 de ani de la capitularea, fără condiții, a Germaniei.

Prin adoptarea Convenției asupra Imprescribilității Crimelor de Război și a Crimelor Contra Umanității, autorii acestor crime pot fi sancționați oricând, indiferent de data la care au fost comise.

Bibliografie selectivă

- [AH94] Arendt Hannah – „Eichmann la Ierusalim”, Londra 1994
- [AR93] A.R.D.U. – Dreptul internațional umanitar al conflictelor armate, Documente, București 1993
- [BB86] Bassiouni M.Cherif – Introduction to the Genocide Convention, in International Criminal Law, New York, 1986
- [BB99] Bassiouni M.Cherif, Broomhall Bruce – „ICC Ratification and national implementing legislation”, New York 1999
- [BD00] Bourdon William, Duverger Emmanuelle – „La Cour penale internationale”, Paris 2000
- [BN00] Bolintineanu Alexandru, Năstase Adrian – „Drept Internațional contemporan”, București 2000
- [CE90] Conseil Economique et Social, Rapporteur Special, Commission des droits de l'homme – Etudes sur la question de la prevention et de la repression du crime de genocide
- [CG98] Chemillier-Gendreau Monique – “Un tribunal international pour finir avec l'impunité. Universalitatea des droit humains”, Le Monde Diplomatique 1998
- [CI83] Comite International de la Croix Rouge – Regles esenttieles des Conventiende Geneve et de leur Protocols additionnels, Geneva 1983
- [DD99] Diaconu Dumitru – „Curtea Penală Internațională - Istorie și realitate”, București 1999
- [DE94] David Eric – Principes de droit des conflits armes, Bruylant, Bruxelles 1994
- [DI02] Diaconu Ion - “International Criminal Court a New Stage”, București
- [DM98] Dumitru Mazilu – „Tratat de dreptul păcii”, București 1998
- [DV22] Donnedieu de Vabres – „Introduction a l'etude du droit penal international”, Paris 1922
- [ET94] Evered Timothy – „An International Criminal Court - Recent proposals and american concerns”, New York 1994